

MITEN TÄHÄN ON TULTU?

Lappeenranta

10.10.2009

Info lukijalle:

Lauantaina 10.10.09 paikalliset kristityt järjestivät Lappeenrannan kaupungin juhlasalissa raamattuluontopäivän, jonka aiheena oli ”Kansankirkkomme suhde Raamattuun tänään”. Aiheesta oli mm. kolme esitelmää: 1) Mikä on tilanne ja todellisuus tänään? (professori Jouko Talonen). 2) Miten tähän on tultu? (TT Matti Väisänen). 3) Miten tästä eteenpäin? (TT Petri Hiltunen). Seuraavassa oma esitelmäni.

JOHDANTO

1. Jostakin syystä minun kontolleni on tullut kolmesta esitelmästä kaikkein teologisin. Sanottavani kysyy myös teiltä, hyvät kuulijat, keskittymistä ja voimia. Esitykseni jäsentelyä voitte seurata kalvolta. Auttakoon Pyhä Henki meitä.
2. Luterilaisuudessa Jumalan hallinta ihmiskunnan keskellä jaetaan kahteen osaan: maalliseen ja hengelliseen hallintaan eli regimenttiin.
3. Ensin mainittua käsittelem esityksessäni vain lähtökohtana. Hengellistä regimenttiä käsittelem perusteellisemmin.

1. YHTEISKUNTAMME (Maallinen regimentti)

1.1. Yhteiskunnan uusi arvopohja

Aikamme yhteiskunnallisessa keskustelussa viitataan usein ”*demokaraattisiin arvoihin*”. Demokratia on eräs tapa hallita. Se on *päätöksenteon väline*, joka on historian kuluessa osoittautunut varsin hyväksi ja toimivaksi.

Viimeksi kuluneiden 50 vuoden aikana yhteiskunnassamme on tehty demokratiasta eli eräästä päätöksenteon tavasta samalla *maailmankatsomus, ideologia*, joka on valjastettu *humanistisen aatemaa-ilman* tueksi. Sen kantavana ajatuksena on usko *ihmisen luontaiseen hyvyteen* ja luottamus hänen kykyynsä toteuttaa aina ja kaikkialla oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon ihanteita. Mitä enemmistö päättää, se on oikein. Näin hallitsemisen väline, demokratia, on saanut samalla ideologisen sisällön. Siitä on tullut laajalti hyväksytty arvopohja.

Viimeaikaiset kriisit, sekä taloudelliset että ekologiset ja eettiset, kertovat kuitenkin, että me ihmiset emme aina toimi järkevästi ja oikein. Ajatelkaamme vain kaikkea sitä, mitä Suomessa on päätetty ”demokratian nimissä”:

Vapaa abortti eli täysin puolustuskyvyttömiä lasten laillinen surmaaminen äidin kohdussa – Samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti – Lähes estottoman pornon levitys – Seksi-

kaupan ja prostituution hyväksyminen – Käytännössä miehen ja naisen erilaisuuden torjuminen tasa-arvon nimissä. Pikkuselitys viimeksi mainittuun:

Yhteiskuntamme tasa-arvoajattelu on tänä päivänä nimittäin sidoksissa sellaiseen tasa-arvofilosofiaan, joka englanninkielisessä maailmassa ilmaistaan termillä *egalitarian*, joka tulee sanasta *equal* = 'samanlainen', 'yhdenvertainen'. Siinä korostetaan samanlaisuutta ja sen merkitystä samanarvoisuuden edellytyksenä. Yhteiskuntamme egalitaarisessa tasa-arvoajattelussa sekoitetaan samanlaisuus ja samanarvoisuus. Siinä tasa-arvo edellyttää samanlaisuutta. Näin tuhoetaan pikkuhiljaa miehen ja naisen välinen luomisjärjestykseen perustuva suhde.

Mainitut päätökset kertovat jotain siitä ”arvopohjasta”, joka ohjaa yhteiskunnan demokraattista päätöksentekoprosessia. Siksi demokratiasta ei ole yhteiskunnan arvopohjaksi. Demokratia riittäisi arvopohjaksi, jos ihminen ei olisi syntinen eikä itsekäs.

1.2. Yhteiskunnan uuden arvopohjan seuraukset

Kansamme ja sen päättäjät ovat kadottaneet viimeisten vuosikymmenten aikana kristillisen arvopohjan ja näkymän siitä, että on olemassa kaikkivaltias elävä Jumala ja että ihmisinä me olemme kaikista tekemisistämme ja tekemättä jättämisistämme vastuussa hänelle.

Ns. tieteellisen materialismin omaksumisen myötä yhä useammat ovat kadottaneet myös oman identiteettinsä Jumalan kuvina. Olevaisuus maapallollamme koostuu muka vain elottomasta luonnosta, kasvikkunnasta ja eläinkunnasta. Ihminen on samaa vastuutonta solumassaa kuin muukin karja tai madot ja sammakot.

Elleivät suomalaiset löydä kadottamaansa kristillistä arvopohjaa eli pyhää Jumalaa ja itseään Jumalan kuvina ja hänelle vastuussa olevina ihmisinä, joilla on kuolematon sielu, pelkään, että Myyrmannin, Jokelan ja Kauhajoen tapahtumat eivät jää viimeisiksi, eivät välttämättä edes pahimmiksi. Kyseisten hirmutekojen tekijäthän olivat yksinkertaisesti vain johdonmukaisia. He vetivät loogiset johtopäätökset omaksumastaan materialistisesta maailmankatsomuksestaan ja ihmiskäsityksestään.

2. KIRKKOMME (Hengellinen regimentti)

Kristillisen kirkon tulisi edustaa Jumalan valtakuntaa maanpäällä ja olla Jumalan ääni yhteiskunnassa. Kirkkomme on kuitenkin viime aikoina etäännytynyt päätöksenteossaan Raamatusta ja samalla elävästä Jumalasta.

Monet kirkkomme pitkäaikaiset kirkolliskokouksen jäsenet ovat kertoneet siitä muutoksesta, joka on tapahtunut viime vuosikymmeninä kirkolliskokousten päätöksenteossa. Heidän mukaansa kirkolliskokouksissa on turha vedota Raamattuun, koska siellä raamattuargumentit eivät paina enää mitään. Niinpä esitelmässäni tarkastelen kahta asiaa: *kirkon arvopohjan murtumista ja sen seurauksia*.

2.1. Kirkon arvopohjan murtuminen

Aina valistuksesta ja erityisesti **Immanuel Kantin** (1724–1804) ajoista lähtien teologian asema tieteen joukossa yliopistoissa on ollut uhattuna siitä syystä, että yliopistoissa tutkitaan ”puhtaasti järjen” piiriin kuuluvia tämänpuoleisia asioita. Teologiassa sen sijaan on syvimmiltään kysymys tuonpuoleisista eli uskon asioista. Kantin tietoteorian mukaan Jumalasta ja tuonpuoleisesta ei voida tietää

eikä sanoa mitään varmaa. Näin ollen teologian paikka ei syvimmän olemuksensa puolesta olisi yliopistoissa lainkaan. Niinpä teologisista aineista erityisesti *eksegeetiikka* eli Raamatun selitysooppi ja *systematiikka*, varsinkin dogmatiikka, ovat olleet Kantin ajoista alkaen eli jo noin 250:n vuoden ajan yliopistoissa uhattuina.

2.1.1. Eksegeetiikka

Raamatun selitysooppi eli eksegeetiikka on lunastanut paikkansa tieteen maailmassa yliopistoissa hyväksymällä tutkimusmenetelmäkseen tämänpuoleisten tieteitten käyttämän *historiallis-kriittisen tutkimusmenetelmän*. Se koostuu ennen muuta seuraavista tutkimusvaiheista: tekstikritiikki, kirjallisuuskritiikki, muotohistoriallinen tutkimus, redaktiokritiikki ja strukturalismi, jossa kiinnitetään huomio tekstin rakenteeseen.

Historiallis-kriittinen tutkimusmenetelmä on siis useiden erilaisten raamatunselitysmenetelmien yhteisnimitys. Se kehittyi 1800-luvulla saksalaisessa raamatuntutkimuksessa. Sen juuret ulottuvat kuitenkin jo 1600-luvun lopun englantilaiseen deismiin, 1700-luvun valistukseen ja 1800-luvun rationalismiin. Sillä on myös yhteyksiä Hegelin filosofiaan ja positivistiseen maailmankatsomukseen.

Historiallis-kriittinen menetelmä tutkii Raamattua periaatteessa niin kuin mitä tahansa muuta kirjallista tuotetta. Kyseisen menetelmän avulla eksegeetit ovat mytologisoineet ja riisuneet (Bultmannin "entmythologisierung"-ohjelman avulla) kaiken tuonpuoleisen ja ihmeenomaisen eli varsinaisen Jumalan ilmoituksen ytimen Raamatusta pois. Koska Raamattu on myös ihmisen sanaa, historiallis-kriittinen menetelmä on oikein käytettynä eksegeettisessä tutkimuksessa hyödyllinen työväline. Mutta koska Raamattu on myös Jumalan sanaa, kyseisen menetelmän rajoittamaton käyttö on liberalisoinut yliopistollisen eksegeetiikan ja vienyt sen umpikujaan.

Seuraavassa luonnehdin pelkistetysti kahta liberaaliteologista eksegeettistä valtauomaa: modernismia ja postmodernismia.

a) Modernismi

Raamatun asema kirkossamme on muuttumassa. Monet teologit ovat luopuneet Uuden testamentin opetuksista sekä Kristusta että pelastusta koskevista asioissa. Modernin teologian keskeisiä väitteitä on se, että koskaan ei ole todellisuudessa ollut yhtä opillista näkemystä siitä, miten ihminen pelastuu. Siksi meidän aikamme kirkkoon pitäisi mahtua niin perinteinen uskova kuin Kristuksen jumaluuden kieltäjäkin.

Suomalaisten teologioiden esikuvat löytyvät näissä kysymyksissä erityisesti eksistentiaalisista modernisteista. Heistä kansainvälisesti merkittävimmät ovat **Rudolf Bultmann**.(1884-1976) ja **Ernst Käsemann**.(1906-1998).

Bultmannin mielestä Raamatun maailmankuva on myyttinen. Bultmann oli sitoutunut **Martin Heideggerin** (1889-1976) eksistenssifilosofiaan. Bultmann ajatteli, että dogmaattisuus merkitsi pysähtyneisyyttä. Raamatun kirjoittaminen on tapahtunut sen maailmankuvan mukaan, jonka vallitessa kukin on tekstinsä kirjoittanut. Siksi Raamattu on aina kirjoitettu "väärin". Sen tähden Uuden testamentin teologiset lauseet eivät sovi uskon eivätkä kirkon opin perustaksi. (*Theologie*, 586).

Todellisella uskolla ei Bultmannin mukaan ole mitään opillista sisältöä. Hänen mielestään vain Jumalan puhuttelu ihmisen sisimmässä on aitoa. Apostolit olivat kukin pukeneet jumalalokemuksensa

sanoiksi omista lähtökohdistaan käsin. Siksi ajatus Uuden testamentin yhtenäisyydestä oli jo alusta lähtien mahdoton.

Käsemann oli Bultmannin oppilas. Käsemannin esitelmä ekumeenisessa kokouksessa vuonna 1951 aiheesta ”*Muodostaako Uuden testamentin kaanon perustan kirkon yhtenäisyydelle?*” on uudemmas teologian historiassa tietynlainen vedenjakaja. Esitelmän mukaan Uuden testamentin oma hajanaisuus ei anna pohjaa yhtenäiselle kirkolliselle oppirakennelmalle eikä tunnustukselle.

Modernismin esitaistelija Suomessa on **Heikki Räisänen** provosoivalla artikkelillaan ”*Raamatun auktoriteetista*” (TA 1972). Bultmannin ja Käsemannin tapaan Räisänen näkee Uuden testamentin täysin sisäisesti hajanaiseksi. Uudesta testamentista löytyvät teologiset väitteet ovat vain tulkintoja. Raamattu ei voi olla Jumalan ilmoitusta, vaan kokoelma antiikin ihmisten myyttisiä ajatuksia Jumalasta. Ajatukset neitseestäsyntymisestä, Jeesuksen kuoleman sovittavasta luonteesta, kristologiasta, jopa ylösnousemuksesta ja tuomion päivästä ovat vain hajanaisia teemoja sekavan varhaiskristillisen opetuksen keskellä.

Räisänen artikkeli ja hänen ympärilleen muodostunut *koulukunta* ovat synnyttäneet Suomessa vaikutusvaltaisen raamatuntulkinnan perinteen. Siitä on vähitellen tullut kirkon hyväksymä raamatuntulkinnan ohjelma, vaikka näkemyksen suhtautuminen kirkon oppiin on kuta kuinkin kielteinen.

Esimerkiksi **Wille Riekkinen** seuraa Kirkon koulutuskeskuksen oppikirjassa ”*Tulkinnan kehällä*” Räisänen käsityksiä. Riekkisen mukaan Raamattu puhuu vain kirjoittajien Jumala-kokemuksista. Meidän aikamme uskontulkinta ei voi enää olla riippuvainen antiikin ajan ja sitä ennen eläneiden ihmisten uskonkokemuksista. Näin yhteys Raamattuun on katkennut. Raamattu ei ole Jumalan Sanaa eikä Jumalan ilmoitusta pelastuksesta Jeesuksessa Kristuksessa.

Tri Kari Kuula laajentaa Räisänen herättämää näköalaa *kaikkien uskontojen olemassa olon selittämiseen*. ”Jumalakokemus puetaan aina sanoiksi uskonnollisen perinteen käsitteiden avulla... Muissa maapallomme kolkissa Jumalan todellisuus on kohdattu eri tavalla kuin juutalaiskristillisellä alueella. Niistä kokemusten ja tulkintojen ketjuista on syntynyt muita maailmanuskontoja.” (*Vartija 2 / 1997, 61.*)

Modernin teologian linjaus, jonka Räisänen laittoi Suomessa alulle v. 1972, oli kauaskantoinen. Suhtautuminen Raamattuun muuttui. Jumala ei puhu Raamatussa. Raamattu kertoo vain minkälaisia mielikuvia ihmisillä oli Jumalasta n. 2000 vuotta sitten ja sitä ennen.

Jeesuksen jumaluus, syntien sovitus ja ylösnousemus eivät ole todellisuutta. Raamatun hylkääminen perustuu ainakin osin ajatukseen, että aikamme kehittynyt ihminen ja tutkija ovat korkeammalla henkisellä tasolla kuin Raamatun kirjoittajat. Raamattu on kritiikin kohde, ei jumalallisesti inspiroitua ilmoituksen lähde.

Eksistentiaalistiset modernistit käyttävät kyllä saarnoissaan Raamatun terminologiaa, mutta termeillä ei ole konkreettista sisältöä. Termit ovat vain vertauskuvia, allegoriaa. Puhtaaksi viljelty Raamatusta irrottautunut modernismi on näin ollen hurmahenkisyyttä.

b) Postmodernismi

Entä postmodernismi? Nuoren polven eksegeetit eivät ole enää modernisteja, vaan postmodernisteja. Modernilla tarkoitetaan laajassa mielessä koko valistuksen jälkeistä kautta, jolloin järjen hallitsema rationalismi määräsi tiedon ja totuuden. Postmodernismi pyrkii sen sijaan suorastaan hylkäämään

useimmat valistuksen ihanteet. Postmodernismissä rationaalisuuden ja objektiivisuuden tilalle ovat tulleet *tunne ja subjektiivisuus*.

Postmodernismi keskittyy erityisesti *kieleen*. Asiat eivät ole niin tärkeitä kuin kieli, jolla niistä puhutaan. Monet tutkijat kutsuvatkin postmodernismin alkua lingvistiseksi eli kielitieteelliseksi murrokseksi. Kieli määrää lähes kaiken. Näin esittivät ranskalaiset filosofit ja tekivät ajatuksesta sen jälkeen uuden, maailmaa valloittavan aatesuunnan.

Aatteiden sijaan meillä onkin vain pelkkiä kielen rakentamia järjestelmiä, kielipelejä ja puhetapoja. Enää ei määrää sisältö, vaan rakenne. Ranskalainen filosofi **Michel Foucault** (*Mizel Fucool*) täydensi postmodernia filosofiaa tuomalla mukaan ajatuksen *vallan käytöstä*, jonka mukaan kieltä käytetään hyödyn tavoitteluun tai toisten alistamiseen.

Toinen suuri postmodernistisen filosofian ranskalainen hahmo, **Jean-Francois Lyotard** (*Zaan Fransuaa Liotard*), sanoo, että perinteinen tiede ja teknologia ovat tulleet tiensä päähän. Sekä kommunismin että kapitalistisen teknologiauskon aika on ohi. ”Suuret kertomukset ovat kuolleet.” Mistään asiasta ei ole olemassa objektiivista totuutta. Aatteita ei oikeasti ole olemassa lainkaan. On vain yhteisöjä ja ryhmiä, joiden välillä vallitsee jatkuva lingvistinen eli kielellinen valtataistelu.

Juuri mikään humanististen tieteiden ala ei ole jäänyt lingvistisen murroksen vaikutuksen ulkopuolelle. Postmodernistisen filosofian aatteet on sovellettu nyt myös *teologiaan*. Postmodernit teologit edellyttävät kirkolta dogmeista luopumista. Uskonopista on tullut postmodernismissä lähes kirošana. Opit ovat pelkkiä vallankäytön välineitä, joiden avulla kirkko alistaa ihmisiä antiikkisen typeryyden valtaan. Myös Raamatusta ja kristinuskosta etsitään väkivaltaisia rakenteita, jotka tulee poistaa / (dekonstruktiossa purkaa).

Tästä nousevat viimeaikaisessa teologiassa esimerkiksi seuraavat pyrkimykset: (1) Isä Jumalan muuttaminen äiti Jumalaksi. (2) Jumalan pyhyiden hylkääminen ja hänen rakkautensa yksinomainen esillä pitäminen. (3) Feministinen teologia ja (4) Psykokirkko, jossa synti ja armo vaihtuvat itsensä löytämisen mekaniikaksi.

Postmodernistinen teologia näkee, että kristinuskon suurin virhe on ollut se, että se on Jeesuksen itsensä ja apostolien uskon vastaisesti korottanut Jeesuksen Jumalaksi. Esimerkiksi Kari Kuula väittää kirjassaan *”Paavali, kristinuskon ensimmäinen teologi”*, ettei Paavali opettanut Jeesuksen jumaluutta (s. 194–195).

Yhteenvetona kahdesta mainitusta koulukunnasta todettakoon, että niiden edustajat toimivat näkyvillä paikoilla kirkkomme johdossa, pappeja kouluttavissa laitoksissa ja seurakunnissa. Kirkkoon pyritään laajalla rintamalla tuomaan uutta hengellistä ohjelmaa, joko modernia tai postmodernia. Vaikka molempien suuntausten yhtenä lähtökohtana on ollut oppien kiistäminen, ne kuitenkin tarjoavat entisten oppien tilalle uusia, omia oppejaan. Ajatus opittomuudesta ei koskaan voi oikeasti toteutuakaan, sillä jokainen ideologia vaatii omat perustelunsa ja dogminsa.

Modernin ja postmodernin teologian sanoma kuulostaa usein samalta kuin valistuksen jälkeisen ateismin kristinuskon vastaiset väittämät. Raamattu jumalallisena ilmoituksena ja jopa Jumalan olemassaolo kielletään. Modernin ja postmodernin teologian ja humanistisen ateismin samankaltaisuus selittyy yksinkertaisesti siten, että edelliset ovat omaksuneet samat materialistiset lähtökohdat kuin uskonnonvastainen ateismi.

Vuosisadan lopun filosofian saldo on lohduton. Aatteiden sijaan puhutaan enää vain diskursseista ja kielipeleistä. Ehdotonta totuutta ei ole olemassa mistään asiasta. On vain sinun totuutesi ja minun totuuteni. Totuuden on korvannut valta. Keskustelu totuudesta on vain erilaisten totuuksien välistä valtataistelua. Kielen ja todellisuuden välinen yhteys on poikki.

Filosofian vangeiksi antautuneet teologit ovat valinneet iankaikkiseen kuolemaan johtavan tien. Teologinen eksegetiikka on maksanut yliopistokelpoisuudestaan äärettömän kalliin hinnan.

2.1.2. Systemaattinen teologia

Systemaattinen teologia on lunastanut paikkansa empiiristen tieteitten joukossa ylipistoissa periaatteessa samalla tavalla kuin eksegetiikkakin. Se on lainannut profaanitieteiden maailmasta tutkimusmenetelmäkseen *systemaattisen analyysin*. Kyseinen muutos systemaattisen teologian alalla tapahtui Suomessa 1950-1960 luvuilla.

Seuraavaksi lyhyt luonnehdinta systemaattisesta analyysistä ja sen vaikutuksesta systemaattiseen teologiaan. Toisena asiana tarkastelen antinomismia, Jumalan lain kieltämistä.

a) *Systemaattinen analyysi*

Systemaattinen analyysi koostuu sarjasta erilaisia analyyskejä (esim. käsiteanalyysi, väiteanalyysi, argumentaatioanalyysi ja edellytysten analyysi). Se on huomattavasti pitemmälle systemaattiseen teologiseen tutkimukseen sovelias kuin historiallis-kriittinen tutkimusmenetelmä eksegetiikassa.

Ruotsissa Lundin yliopiston teologisessa tiedekunnassa pyrittiin 1930–1950 luvuilla Skandinavian maista ensimmäisenä irrottamaan systemaattinen teologia tuonpuoleisesta ja metafysiikasta. Sanottiin, että teologialla ei ole mitään erityistä ajan tai avaruuden ylittävää (eli tuonpuoleista) tietoa. Tämänpuoleisuus ilmenee myös korostuksessa, jonka mukaan teologian tehtävänä ei ole lausua arvoarvostelmia eli sanoa, mikä on oikein ja mikä väärin, vaan vain analysoida ja todeta. Jättämällä tuonpuoleiset teologisen tutkimuksen ulkopuolelle Lundin teologit pyrkivät eksegetiikan tavoin varmistamaan myös systemaattiselle teologialle tunnustetun aseman ns. profaanitieteitten joukossa.

Suomessa käydyssä noin viisitoista vuotta kestäneessä lundilais-debatissa 1940- ja 1950-luvuilla oli pitkälti kysymys erimielisyydestä juuri systemaattisen analyysin vaikutuksesta dogmaattiseen tutkimukseen. Puhtaaksiviljellyn historiallis-kriittisen tutkimusmenetelmän tavoin myös systeemi-immanenttisesti toteutettu eli vain tämänpuoleisiin keskittyvä systemaattinen analyysi karsii tutkimuksen ulkopuolelle transsendenttisen eli tuonpuoleisen. Tämä johtaa varsinaisten teologisten sisältökysymysten arvioinnin kaihtamiseen, jolloin ei päästä käsiksi Jumalan Raamatussa antamaan varsinaiseen ilmoitukseen lainkaan. Näin jäädytään teologisen tutkimuksen esiasteelle. Menetellään kuin joulupaketin saaja, joka analysoi ja ihailee vain paketin kääreitä ja sitä, miten paketti on tehty, mutta ei huomioi paketin arvokasta sisältöä lainkaan.

Havainnollistakoon systeemi-immanenttista eli vain tämänpuoleisiin keskittyvää systemaattista analyysia seuraava esimerkki. Kun v. 2007 omassa **Uuras Saarnivaaran** kasteteologiaa koskevassa väitöstilaisuudessa Helsingin yliopistossa sanoin jostakin asiasta, että tämä on vastoin Raamattua tai tämä menee Raamatussa annetun ilmoituksen ulkopuolelle, vastaväittäjäni dosentti **Eero Huovinen**, Helsingin hiippakunnan piispa, sanoi joka kerran, että tuo vastaus kävisi kyllä tuomiokapitulissa, mutta ei täällä akatemiassa. – Tyypillinen kirkkomme teologista skitsofreniaa edustava lundilainen ajatus.

b) Antinomismi

Ehkä kiivain väittely lundilais-keskustelun aikana Suomessa käytiin *Jumalan laista* ja sen asemasta. Tuonpuoleisuudesta irrottautumisen myötä lundilaiselle teologialle on ominaista Jumalan lain vierastaminen kristityn vapautta rajoittavana seikkana. Jumalan laki on lähinnä turmiovalta ja itsessään torjuttava asia. Siksi Kristuksen työkin oli olemuskeltaan voitto turmiovalloista. Siitä syystä lundilaisuudessa korostetaan turmiovaltoihin kohdistuvaa Kristuksen *lunastustyötä* ihmisen syyllisyyteen kohdistuvan Kristuksen *sovitustyön* kustannuksella, jolloin lunastuksen ja sovituksen keskinäinen tasapaino vääristyy. Näin ihmisen syyllisyys, syntien sovitus ja vanhurskaaksi lukeminen sovituksen perusteella jäävät taka-alalle.

Jumalan laille on hankala löytää lundilaisessa näkemyksessä positiivista tehtävää. Niinpä kyseisen teologian yksi peruspiirre on, että se vierastaa oikeusjärjestystä ja kirjoitettua lakia Jumalan tahdon ilmauksena. Jumalan laki kaventuu lundilaisuudessa ihmisen sydämessä ja omassatunnossa olevaan rakkauden lakiin eli ns. luonnolliseen lakiin. Kymmenet käskyt on annettu juutalaisille, eivätkä muka koske enää meitä. Lisäksi lundilaisessa teologiassa tunnetaan vain lain ensimmäinen ja toinen eli yhteiskunnallinen ja vanhurskauttamiseen tähtäävä käyttö. Lundilaisuus torjuu lain kolmannen eli uskovan pyhitykseen tähtäävän käytön. Sen mukana lundilaisuudesta puuttuu pitkälle myös pyhityksen teologia.

Luterilaiset tunnustuskirjat opettavat Raamattua seuraten myös lain kolmatta käyttöä. Sen sijaan lundilainen Luther-tutkimus selittää lain kolmannen käytön Tunnustuskirjoissa **Melanchthonin** vaikutukseksi ja ”keksimäksi”. Samalla lundilaisuus väittää, ettei myöskään **Luther** opettanut lain kolmatta käyttöä, mikä on varsin kiistanalainen väite.

Yhteenvedona todettakoon, että *systemaattisen analyysin* käyttäminen systemaattisen teologian tutkimuksessa vain tämänpuoleisiin keskittyvänä riisuu kirkkomme teologiasta pois oleellimmän eli tuonpuoleisen.

Ja jos kirkkomme teologiassa kielletään lain kolmas käyttö ja selitetään lundilaiseen tapaan lain kolmannen käytön toteutuvan lain ensimmäisen eli yhteiskunnallisen käytön yhteydessä, se on omiaan vapauttamaan kirkon seuraamaan eettisissä asioissa yhteiskunnallista lainsäädäntöä Raamatusta välittämättä. Se johtaa kirkolliseen antinomismiin, Jumalan lain kieltämiseen.

2.2. Kirkon arvopohjan murtumisen seuraukset

Ensiksi otan kirkon arvopohjan murtumisen seurauksista esille kaksi tuttua esimerkkiä: *Toiseksi* otan esille uusvaltiokirkollisuuden.

2.2.1. Kaksi esimerkkiä

a) Kirkon virkaratkaisu

Olin mukana molemmissa Ilkon kurssikeskuksessa vuosina 1980 ja 1982 pidetyissä kirkon virkaky-symystä käsitelleissä seminaareissa. Niihin oli kutsuttu koko kirkon ja teologisten tiedekuntien sekä kirkkomme hengellisten liikkeiden johtajat. Seminaareissa pohdittiin ja valmisteltiin kirkon uutta virkaratkaisua. Jokaisesta esityslistan asiasta oli kaksi esitelmiä, naispappeuden puolustajan ja vastustajan. Vielä toisessakin seminaarissa esitelmien raamattuargumenttien pohjalta naispappeuden hyväksyminen näytti epätodennäköiseltä aina siihen saakka, jolloin Helsingin yliopiston silloinen ekumeniikan professori **Tuomo Mannermaa** kysyi politiikasta termejä lainaten: ”Kuuluuko kirkon

virkakysymys uskon vai rakkauden (eli lain) koriin?” Seminaarin yhteinen ajatus oli, että ehkä se kuuluu lähinnä rakkauden (eli lain) koriin. Tämän jälkeen Mannermaa totesi, että siinä tapauksessa naispappeuden hyväksymiselle ei ole mitään teologisia esteitä. Raamatussa laki on aika- ja kulttuurisidonnainen. Ainut asia Raamatun laista, joka sitoo meitä, on rakkauden laki: ”Minkä tahdotte ihmisten teille tekävän, tehkää myös te samoin heille” (Mt 7:12; Lk 6:31). Kirkko on vapaa ratkaisuun virkakysymyksensä haluamallaan tavalla.

Tämän jälkeen eräs kokouksen osanottaja totesi puheenvuorossaan, että tällä lain tulkinnalla avataan kirkossa portit mille tahansa jumalattomuudelle: Miten käy esim. kristillisen avioliiton ja seksuaalietiikan? Jonossa on odottamassa myös homoseksuaalikysymys, eutanasia jne. Kokouksen puheenjohtajana toiminut piispa **John Vikström** keskeytti närkästyneenä kyseisen puheenvuoron sanoen, että puheenvuoron käyttäjä ”maalaa piruja seinälle”. Mainituilla asioilla ei ole mitään tekemistä virkakysymyksen kanssa. – Nyt me, sama sukupolvi, olemme kaiken sen todistajia, mistä ko. puheenvuoron käyttäjä varoitti.

b) Samaa sukupuolta olevien vihkiminen

Toinen esimerkki: Monissa läntisissä maissa seksuaalisten vähemmistöjen asema on viime vuosina noussut julkisen keskustelun aiheeksi. Kyseisten järjestöjen omassa keskuudessa syntyneiden tutkimusten mukaan seksuaaliset poikkeavuudet ovat syntyperältään geneettisiä. Sen sijaan ns. riippumattomat ulkopuoliset tutkimukset puhuvat sen puolesta, että homoseksuaalisuus ja lesbous ovat varhaislapsuudessa saatuja seksuaalista identiteettiä koskevia tunnevammoja, joiden syinä ovat väärinrytetyt lapsen vanhempien keskinäiset suhteet tai joissakin tapauksissa seksuaalisen väärinkäytön uhriksi joutuminen.

Suomessa uusi parisuhdelaki astui voimaan vuonna 2002. Sen mukaan parisuhteensa voi Suomessa virallistaa myös kaksi samaa sukupuolta olevaa 18-vuotiasta kansalaista. Suomessa uuden lain ”suojelijana” ja puolestapuhujana on esiintynyt itse tasavallan presidentti sekä sanoin että teoin.

Uuden parisuhdelain tultua Suomessa hyväksytyksi kirkossamme on alettu ajaa samaa sukupuolta olevien pariin vihkimisen hyväksymistä. Muutamissa länsimaissa liberalisoituneimmat kirkot ovat jo hyväksyneet samaa sukupuolta olevien pariin vihkimisen ja homoseksuaalisessa suhteessa elävien pääsyn kirkon pappisvirkaan. Kyseisissä kirkoissa samoin kuin meilläkin myönnetään homoseksuaalisuuden harjoittamisen olevan raamatunvastaista, mutta samalla selitetään Raamatun kanta vanhentuneeksi, joka ei enää sido meidän aikaamme. Jumala on rakkaus, ja kirkon velvollisuus ja tehtävä on tukea ihmisten keskinäistä rakkautta.

Osa meidänkin kirkkomme piispoista on jo homovihkimysten kannalla, ja siksi homopariin vihkimisen hyväksyminen kirkossamme lienee enää vain ajan kysymys. Jotkut kirkkomme papeista ovat myös aloittaneet jo homopariin vihkimiset – tai siunaamiset, kuten he niitä kutsuvat – vaikka menettelylle ei olekaan kirkkomme virallista hyväksyntää. Siitä huolimatta kyseiset papit ja heidän menettelynsä nauttivat piispansa suojelua.

Yhteenvetona todettakoon, että mainituista esimerkeistä ensimmäisessä on kysymys opillisesta asiasta, toisessa eettisestä. Ne ovat kuin siamilaiset kaksoiset, sillä Raamattu torjuu molemmat nimienomaan luomisjärjestyksen vastaisina. Vastaavasti uuspakanallistuva yhteiskuntamme ja maallistunut kirkkomme tukevat molempia uudistuksia vaihtamalla Jumalan sanan enemmistön mielipiteeseen. Yhteiskuntamme tavoin myös kirkkomme päätöksenteossa demokratia on korvannut Jumalan sanan. ”Kansan ääni on Jumalan ääni” (*Vox populi, vox dei*).

2.2.2. Uusvaltiokirkollisuus

Historiallis-kriittisen tutkimusmenetelmän rajoittamaton käyttäminen Raamatun eksegeettisessä tutkimuksessa ja *systemaattisen analyysin* käyttäminen systeemi-immanenttisesti eli vain tämänpuoleisiin keskittyvänä systemaattisen teologian tutkimuksessa riisuvat kirkkomme teologiasta pois oleellimmän eli tuonpuoleisen. Ne tämänpuoleistavat kirkkomme teologian sisällöllisesti.

Lisäksi kirkon muuttuminen antinomistiseen suuntaan merkitsee Raamatussa annetun kirkon oman eettisen arvopohjan menettämistä. Sen seurauksena kirkossakin on oikein se, mitä enemmistö kulloinkin kannattaa. Kirkon ja yhteiskunnan päättäjät ovat löytäneet yhteiseksi arvopohjaiseen demokratian. Teologian sisällön tämänpuoleistuminen ja raamatullis-eettisen arvopohjan menettäminen tekevät kirkosta ja sen paikallisseurakunnista valtakunnan politiikan ja kunnallispolitiikan jatkeen.

Kuten edellä olen jo sanonut lain kolmannen käytön kieltäminen selitetään sillä, että se toteutuu lain ensimmäisen eli yhteiskunnallisen käytön yhteydessä. Niinpä piispamme ovatkin antaneet esimerkiksi virkakysymyksessä hankalat asiat maallisen oikeuden ratkaistaviksi. Sama tulee ilmeisesti tapahtumaan aikoinaan homoparien vihkimisistä kieltäytyvien suhteen. Olemme siirtymässä kirkossamme takaisin 1800-luvulle Kalajoen käräjien aikaan ja samalla *uusvaltiokirkollisuuteen*.

Sanoutuessaan käytännössä irti Raamatun virka- ja seksuaaliopetuksesta kirkkomme johtajat vetoavat eduskunnan päättämiin tasa-arvo- ja parisuhdelakeihin. Menettely on outo sen tähden, että eduskunta on tasa-arvolakia säätäessään nimenomaan jättänyt kirkot ja niiden uskonnon harjoittamisen lain ulkopuolelle. Ei myöskään parisuhdelaki edellytä kirkoilta homovihkimyksiä. Niinpä sisarkirkkomme eli ortodoksit ja roomalaiskatoliset saavat maassamme seurata Raamattua sekä virka- että homokysymyksessä aivan rauhassa.

Yliopistollisen teologian ja raamatullisen julistuksen välisellä skitsofrenialla on varsin käytännölliset seuraukset: Kun nuoret teologian maisterit menevät yliopistojen tiedekunnista papeiksi seurakuntiin, he puhuvat sitä, mitä ovat oppineet eli teologian kääreistä teologisten sisältökysymysten jäädessä omien tuumailujen varaan. Sisältökysymykset, varsinainen teologia, jumaluusoppi, on heille vierasta. Ja vierasta se näyttää olevan myös osalle piispoistamme. Siksi papit voivat puhua saarnatuoleista ja kirjoitella lehtiin mitä törkeintä roskaa piispojemme puuttumatta asiaan. Sitä vastoin Raamatussa ja kirkon tunnustuksessa pysyminen on tänä päivänä kirkossamme kielletty viran menettämisen uhalla. Ja sitä piispamme valvovat yksimielisesti ja tehokkaasti.

PÄÄTÖS

Kristillisen kirkon tulisi olla Jumalan ääni tässä ajassa. Kirkkomme jokainen pappi sitoutuu pappisvalassaan Jumalan sanaan, Raamattuun, ja sitä oikein selittäviin kirkkomme Tunnustuskirjoihin. Pappisvihkimyksen yhteydessä jokainen pappi saa kaulaansa Kristuksen ikeen symbolina stolan. Se muistuttaa sekä häntä että seurakuntalaisia siitä, mihin vihittävä on kirkon virkaan astuessaan sitoutunut. Hän on sitoutunut seuraamaan Kristusta ja hänen sanaansa.

Myös kirkkomme piispat kantavat stolaan Kristuksen ikeen ja häneen sitoutumisensa merkinä, mutta he eivät näytä olevan valmiita kärsimään häpeää Kristuksen tähden. He seuraavat mieluummin kansan ääntä kuin Kristuksen.

Lopuksi väitän, että yksikään teologi, joka ei selvitä itsellensä raamattukysymystä ja palaa Lutherin tavoin Raamattuun, ei tule kestävänsä mukautumatta uuspakanallistuvan yhteiskunnan ja sen aat-

teellisena jatkeena toimivan kirkon taholta tulevaa painetta. Ellemme me papit tee tässä asiassa parannusta ja ota Raamattua hengelliseksi ja henkiseksi selkänojaksemme, kirkostamme tulee osa antikristuksen kirkkoa, ja Suomelle käy kuten Sodomalle ja Gomorralle muinoin: Suomi hukkuu.

Matti Väisänen
TT